

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI	32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARINING ROLI.....	47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI	53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizozov Murodbek Madiyarovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR.....	59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI	64
Namazov Gafur Shokulovich	
BALIQCILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI	69
Beglayev Uchqun Xurramovich	
KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOYIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI	75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	81
Artikova R.A.	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILİYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	88
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN	93
Axliddin Aroplitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	99
Айматова Фарида Хуразовна	
KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li	
DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	113
Xakimov Zafar Ibragimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	124
Muhammadieva Nodira	
SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA).....	131
Santjar Abdumurodovich Sattorov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI	144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna	
MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOYILLARI VA MEKANIZMLARI	152
Alikulov Samar Abdurashidovich	
TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI	159
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI	165
Ruziyeva Barno Yadgarovna	
ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ	172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	177
Matmuratova Nasiba Azatovna	
OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI	181
Pulatov Abdulla	
INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI	185
Nazarov Aziz Avazovich	
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI	197
Omonova Nafisa Qahramon qizi	
MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION	200
Ahrorova Asila	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI	212
Tursunov Rasul Tairovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ	218
Эргашева Феруза Насруллаевна	
ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN	226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna	
THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY	231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI	238
Saodat Sadriddinova	
OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	243
Saida Xabibullayeva	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна	

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	252
Kudratova Iroda Turdibayevna	
QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI	257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich	
FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI	260
Sottarov Abdulvali Umirqulovich	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O'RNI.....	266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Rahmanova Sitara Bahodir qizi	
SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLİYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH.....	283
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSİYALASH VA MUQOBIL MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA)	286
Maxamadiyev Turg'unboy Jumabayevich	
O'ZBEKISTONDA XO'JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH.....	292
Valijonov Akmaljon	
IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR	296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
O'ZBEKISTON MOLİYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLİYANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	303
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА	308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	311
Uralov Eliboy Omonovich	
INNOVATSION VA AN'ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI	316
Abdulfarmonov Farrux Faxriddinovich	
EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH.....	320
Safarova Muxabbat Radjabovna	
IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O'SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI.....	331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLİYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O'TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQUISH MASALALARI.....	339
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI	343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI	351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	357
<i>Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich</i>	
BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	362
<i>Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich</i>	
SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	367
<i>Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov</i>	
O'ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	373
<i>Xasanova Naimaxon Akmal qizi</i>	
SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	381
<i>Jovliyeva Zuhra Chori qizi</i>	
SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	386
<i>Ibragimov Zaxid Taxirovich</i>	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	395
<i>Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна</i>	
AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQRISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	401
<i>Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich</i>	
IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	409
<i>Oripova Saodat Mirfotix qizi</i>	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH.....	414
<i>Xolboyeva farangiz xayrulloevna</i>	
SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNI.....	419
<i>To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna</i>	
MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI	424
<i>Kalenov K.T.</i>	
HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARG'IBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	428
<i>Ergasheva Aziza</i>	
NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY O'ZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI	436
<i>Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li</i>	
WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN'S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS	445
<i>Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee</i>	
O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASH YO'LLARI	454
<i>Sattarov Abdusamat Umirqulovich</i>	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	459
<i>Nasibboyev Fazliddin Sirojiddinovich</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI MONITORING QILISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF QILISH YO'LLARI	464
<i>Hamroyev Sherzod Axtamovich</i>	
SIRKULYAR IQTISODIYOT — IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI	471
<i>Hasanov Sh. Sh.</i>	

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗА.....	482
<i>Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи</i>	
TEMIR YO'L SOHASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	488
<i>Orifova Ximoyat Shovkat qizi</i>	
O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBADAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	494
<i>Raximova Dilfuza Mirzakasimovna</i>	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH	503
<i>Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna</i>	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI BAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR VA GEOSTATISTIK USULLARNI TAKOMILLASHTIRISH: SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA	509
<i>Sattorov Sanjar Abdumurodovich</i>	
XODIMLARNI MOTIVATSIYA QILISH VA ULARNING ISH FAOLIYATIGA TA'SIRI: O'ZBEKISTONDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES MISOLIDA	518
<i>Yuldashov Aziz</i>	
RAQOBAT MUHITIDA AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BRENND STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	522
<i>Boboyev L. Kadrxo'ja Djuraxodjeyevich</i>	
XODIMLARNI O'QITISH, QAYTA TAYYORLASH VA ISHSIZLARNI KASBGA YO'NALTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI (GERMANIYA MISOLIDA).....	528
<i>Sattorov Ramziddin Shovxiddin o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	533
<i>Yangiboyev Sardor Ernazar o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI RIVOJLANTIRISHDA CHIQUINDISIZ VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO'LLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	542
<i>Nabiyeva Nilufar Olim qizi</i>	
МАШИННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРОГНОЗИРОВАНИИ РЫНОЧНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ	548
<i>Тен Марина Владимировна</i>	
РОЛЬ, СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	555
<i>Каюмова Гузел Иброхимхановна</i>	
QURILISH KORXONALARIDA AKTIVLARNI TAN OLIISHNING XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	562
<i>Yahyojev To'liqin Ismatulla o'g'li</i>	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK KORXONALARINI BOSHQARUV MEKANIZMLARI	566
<i>Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi</i>	
QURILISH KORXONALARIDA BOSHQARUV MUNOSABATLARI MAZMUNI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	572
<i>Toshimov Azizbek Hakimovich</i>	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDAGI KOMPANIYALAR KAPITALINI MAKSIMALLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	576
<i>Muradova Dildora Abdusalimovna</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARDAGI KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHDA BAZEL III TALABLARI	581
<i>Norova Nozima Nabiyevna</i>	
ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ, МИРОВАЯ ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ	588
<i>Алиева С.С.</i>	

KORXONALARDA SOLIQ HISOBINI TASHKIL ETISH VA UNING BUXGALTERIYA HISOBI BILAN O'ZARO BOG'LIQLIGI	594
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
HUDUDIY KORXONALARDA BIZNES JARAYONLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV MODEL VA TAMOYILLARINING AHAMIYATI	599
Azimova Maxfuza Rashidovna	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА - ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА	604
Пирназаров Шоназар Махтовович	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	608
Abdinazarov Suhrobbek Bekmurod o'g'li, Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	
SINGAPUR VA JANUBIY KOREYADA BIZNES SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH.....	615
Nasriddinov Qobilbek Qurbonbekovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	620
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
LOYIHALARNI STRATEGIK REJALASHTIRISHDA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMLARI	625
Xamrayev Zuxritdin Abduraxmanovich	
LOYIHA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA LOYIHA JAMOASINING ROLI VA FUNKSIYALARI	629
Utemuratov Sadik Muratovich	
IQLIM O'ZGARISHI VA RESURLAR CHEKLANGANLIGI SHAROITIDA YASHIL TURIZM MODELLARINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TIZIMLI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANTIRISH	633
Rasulova Nigora Yusupovna	
ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРНЫХ РАЗЛИЧИЙ НА ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КОММУНИКАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ПОДХОД.....	637
Латипов Ашур Али Рустам угли, Хамидов Далер Дилшодович	
ADAM SMIT IQTISODIY G'OYALARI VA ULARNING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI.....	641
Boymatov Xoliyor Qurbonovich	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	646
Baytanov O'ralboy Miraqul o'g'li	
SOCIAL PROTECTION SYSTEM OF THE POPULATION IN THE CONDITIONS OF A TRANSFORMATIONAL ECONOMY.....	651
M. Sh. Rakhimova	
SANOATNI YASHIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA, SIYOSIY MEKANIZMLAR VA O'ZBEKISTON UCHUN AMALIY XULOSALAR	655
To'qumbetov Og'abek Shavkat o'g'li, Ruziyeva Dilobar Isomjonovna	
TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA AHOLI FAROVONLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	661
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich	
IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF THE MAHALLA INSTITUTION IN THE TERRITORIAL GOVERNANCE SYSTEM: MODERNIZATION OF INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS	666
Mirbabayev Farrukh Atkhamovich	
AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASHDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARI TAHLILI	674
Xannarov Komiljon Karimovich	
INVESTITSIYA KO'CHMAS MULKI HISOBINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	681
Maxmudov Jamshed Ashrafovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ РАЗВИТИЯ ПАЛОМНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА.....	687
Навруз-Зода Бахтиёр Негматович, Мусаев Маликжон Кароматович	

TRANSFORMING UZBEKISTAN THROUGH DIGITALIZATION IN A GLOBALIZED WORLD.....	694
Narzullaeva Umidakhon Nodir qizi	
SUG'ORILADIGAN YERLARDA SUVDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	699
Elomonov Ro'zimurod Doniyor o'g'li, Abdug'aniyev Otabek Allajonovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННЫХ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ.....	704
Р. И. Хакимов	
TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIKNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHGA USLUBIY YONDOSHUVLAR	713
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINI BOSHQARISHDA SAMARADORLIK HOLATI TAHLILI	718
Kasimov Saidakmal Saidahrolovich	
BANKLARNING IJTIMOIIY ROLINI OSHIRISHDA YASHIL DEPOZITLARNING AHAMIYATI	722
Berdiyev Akram O'ktamovich	
CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI	728
Xikmetov Nodirbek Ikromovich	
AHOLI DAROMADLARI TENGSIZLIGINING SHAKLLANISHI, UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	735
Atayev Jaxongir Erkinovich	
KORXONALARDA DAROMAD VA XARAJATLAR BILAN BOG'LIQ MOLIVAVIY XATARLAR TASNIFI VA ULARNI AUDITDA ANIQLASH USULLARI.....	740
Mehriyev Sobit Sayim o'g'li, Dadarbayev Muzaffar Abduraxmanovich	
GREEN BONDS: ESSENCE, SIGNIFICANCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN UZBEKISTAN	746
Susanna S. Alieva	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	753
Marupov Qobil Komilovich	
МОДЕЛЬ ЧЕБОЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ БИЗНЕСА В РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ И СРАВНИТЕЛЬНО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	758
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Ризаева Зумрад Алишеровна	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISHDA SOLIQ PREFERENSIYALARINING ROLI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	762
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.	
AKSIZ SOLIG'INING BUDJET DAROMADLARI SHAKLLANISHIDAGI O'RNI VA MAZKUR SOLIQNI BUDJETGA UNDIRISH TARTIBINING TAHLILI	769
Nazarova Rushana Ravshan qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING ROLI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA.....	774
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich	
HUDDIY INVESTITSION JOZIBADORLIKNI BAHOLASHNING OPTIMIZATSIYALANGAN METODOLOGIYASI: ASOSIY KO'RSATKICHLARNING KO'P O'LCHOVLI TAHLILI.....	781
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna, Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ГЕРМАНИИ	788
Артикова Шохиди Ильясовна	
"YASHIL" TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA KORXONALAR MARKETING STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISHNING XUSUSIYATLARI	793
Rasulova Nigora Nematovna	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA ASOSIY KAPITALGA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH YO'NALISHLARI	799
Sultanova Aziza Baxtiyar qizi	

KORXONALARDA INSON RESURLARINI BOSHQARISH ORQALI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	802
<i>Aminova Shaxnoza Aziz qizi</i>	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA ULARNI BAHOLASH USULLARI.....	807
<i>Nazirova Sayyora Baxtiyorovna, Qulmamatova Barno Omonovna, Sharifova Nargiza Djurayevna</i>	
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINI JORIY ETISHNING O'ZBEKISTON KORXONALARIDA MOLIYAVIY SHAFFOFLIKKA TA'SIRI	811
<i>Murodova E'zoza Maqsud qizi</i>	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI TA'MINOT ZANJIRINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: ISHLASH MEKANIZMI VA ALGORITMINI ISHLAB CHIQUISH	816
<i>Umarov Bobur Murtazoyevich</i>	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI INVESTITSIYA FAOLLIGINI OSHIRISH ORQALI MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH	822
<i>Abduxakimov Eldor Djaloliddinovich</i>	
AGRAR SOHADA KADRLAR TAYYORLASHNI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY METODOLOGIK ASOSLARI	829
<i>Boltayev Nurali Shiramatovich</i>	
MAMLAKATIMIZ TURIZM SOHASI XIZMATLAR SIFATI BILAN BOG'LIQ IQTISODIY KO'RSATKICHLAR	838
<i>Suyunov R. G'.</i>	
ПРОБЛЕМЫ И ОГРАНИЧЕНИЯ В ГОРНОДОБЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН. ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ	844
<i>Джулибеков Нурмат Каршибекович, Жулиева Гулноз Юлдашевна</i>	
BIZNES JARAYONLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH ASOSLARI	849
<i>Yoqubjanov Muminmirzo Nosirjon o'g'li, Erkinxojiyev Ismoiljon</i>	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI, AHAMIYATI VA UNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	853
<i>Ernazarov Gulam Bekbaevich</i>	
SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI	860
<i>Mirzokirov Mirramizjon Mirxoshim o'g'li</i>	
ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ.....	867
<i>Урунова Мафтуна Гайратовна</i>	
АНАЛИЗ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ЭКОНОМИКИ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ И ЕЁ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ	871
<i>Некова Фатима Борисовна</i>	
MINTAQA SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISHDA KLASTERLASH VA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARINING AHAMIYATI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	876
<i>Abdinazarov Xusan Shaymanovich</i>	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTI TIZIMINI BOSHQARISHDA ZAMONAVIY TASHKILY-IQTISODIY USULLARDAN FOYDALANISH	882
<i>Kayumov Z.O.</i>	
O'ZBEKISTONDA VALYUTA KURSINING SHAKLLANISHI VA UNING INFLATSIYA DARAJASIGA TA'SIRI MEKANIZMI.....	887
<i>Matrizayev Zafar Gulimboy o'g'li, Viqorjon Bahriddinov Akbar o'g'li</i>	
МЕХНАТ BOZORINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI.....	892
<i>Soatmo'minova Zarnigor Olimjon qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna</i>	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING TURIZMDA MOHIYATI VA AHAMIYATI.....	897
<i>Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li</i>	
НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.....	901
<i>Мирзаев Кулмамат Джанзакович</i>	

ELEKTR UZILISHLARINING HUDUDIY IQTISODIYOTGA TA'SIRI VA RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMLARI	906
<i>Oltiboyeva Feruza Ulug'bek qizi</i>	
DAVLAT TRANSPORT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYASINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	911
<i>Uktamov Sarvar Atxam o'g'li</i>	
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПОДДЕРЖКИ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ В СТРАНАХ ЕС, США И ЯПОНИИ	915
<i>Газизова Эльмира Хамидовна, Мелибаева Гульнора Ачилевна</i>	
SANOATNI HUDUDIY RIVOJLANTIRISHDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH OMILLARI	921
<i>O'zmanov Ixtiyor Ibragim o'g'li</i>	
SUG'URTA INSTITUTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	926
<i>Sherov Sanjar Radjabovich</i>	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI STRATEGIYALAR ASOSIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	932
<i>Umurov Jasurbek Jamil o'g'li</i>	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA KASABA UYUSHMALARI FAOLIYATINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	936
<i>Raxmonov Abduxalil Rasulovich</i>	
INKLYUZIV TA'LIM XIZMATLARINING RAQAMLI EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHDA DAVLAT, OTM VA IT INFRATUZILMA INTEGRATSIYASI	940
<i>Maxkamova Kamola</i>	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BUDJETLASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH (ENERGETIKA KORXONALARI MISOLIDA)	944
<i>Sobirov Shoyadbek Kurbonaliyevich</i>	
UY-JOY QURILISHINI RIVOJLANISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	950
<i>Usmanov Mirumar Abdulla o'g'li</i>	
TIKUV-TRIKOTAJ MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRUVCHI KICHIK KORXONALARNING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI	956
<i>Abduhamidov Abdurahmon Abdulatif o'g'li</i>	
O'ZBEKISTONDA 2026-2030-YILLARGA MO'LJALLANGAN SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	963
<i>Ismailov Timur Atabayevich</i>	
SAVDO LIBERALIZATSIYASINING DAVLAT BUDJETI DAROMADLARI TARKIBIGA TA'SIRI	969
<i>Sardorjon Maxmudov Sobirjon ug'li</i>	
MAHALLIY BUDJETLAR MOLIYAVIY BARQARORLIGINING UY XO'JALIKLARI FAROVONLIGI VA HUDUDIY IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRINI EMPIRIK TAHLIL QILISH	977
<i>Safarmurodova Marjona To'raqulovna, Ollokulova Feruza Mansurovna</i>	
FACTORS INFLUENCING THE FORMATION OF FINANCIAL SUSTAINABILITY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES: EVIDENCE FROM THE OIL AND GAS SECTOR	982
<i>Ergashev Muhibbek Aslamovich</i>	
O'ZBEKISTON MOLIYA BOZORIDA FIN TECH KOMPANIYALARI VA BANKLAR HAMKORLIGINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI	988
<i>Rajabova Umida Umurzoqovna</i>	
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЛОГОВЫХ ПРЕФЕРЕНЦИЙ И ЛЬГОТ В ОБЕСПЕЧЕНИИ РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ (НА ПРИМЕРЕ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ)	995
<i>Отамуродова Дилдора Абдуқримовна</i>	
THE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON INTERNATIONAL MARKETING: RESHAPING GLOBAL MARKET ENTRY STRATEGIES AND CONSUMER ENGAGEMENT	1001
<i>Aziz Kurbanovich Abdullaev, Ne'matullyev Bekmirzo Bozorboy o'g'li, Abdusalomov Samandar Azizbek o'g'li</i>	

TARIXIY-MADANIY TURIZM XIZMATLARINI MINTAQADA RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIYA QILISH.....	1010
<i>Erkayeva Barno Abduraximovna</i>	
GLOBAL IQTISODIY INTEGRATSIIYA SHAROITIDA MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA MENEJMENT YONDASHUVLARINING ROLI: O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	1015
<i>Mahmudova Madinaxon Jumaboy qizi</i>	
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ УКРЕПЛЕНИЯ ДОХОДНОЙ БАЗЫ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	1020
<i>Т. И. Бобакулов, Г. Ч. Джавлиев</i>	
ECOTOURISM DEVELOPMENT POTENTIAL AND THE ROLE OF GUIDES IN REGIONAL TOURISM GROWTH: EVIDENCE FROM THE NAVOI REGION OF UZBEKISTAN.....	1024
<i>Axmadova Iroda Muzaffar kizi</i>	
DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN AND ITS PRIORITY DIRECTIONS.....	1030
<i>Ollokulova Feruza Mansurovna, Guzal Abdimurodova Panjiyevna</i>	
KORRELYATSION - REGRESSION TAHLILNING QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA QO'LLANILISHI AHAMIYATI.....	1035
<i>Butanova Dilnoza Rustamovna</i>	
MADANIYATLARARO YETAKCHILIK VA LINGVOMADANIY KOMPETENTSIIYA BOSHQARUV ISHI SIFATIDA.....	1042
<i>Rahimova Gulnoza</i>	
SANOAT KORXONALARINI YANGI TEXNIKA VA TEXNOLOGIYA BILAN TA'MINLASH JARAYONLARINING HOZIRGI ZAMON HOLATI.....	1052
<i>Akbarova Maloxat Atabekovna</i>	
UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA INNOVATSION RIVOJLANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIIYA QILISH.....	1056
<i>Abdukadirova Nilufar Abdaxatovna</i>	
FARG'ONA VILOYATIDA INVESTISIYA SIYOSATINI SHAKLLANTIRISH BARQAROR IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH OMILI SIFATIDA.....	1062
<i>Qo'chqarov Yunusali Sobirjonovich</i>	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL KREDITLASH" TIZIMI: NAZARIYA VA AMALIYOT.....	1069
<i>Erkinov Farrux Rustam o'g'li</i>	
AKSIZ SOLIG'I MA'MURIYATCHILIGI TADBIRLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	1075
<i>Nazarova Rushana Ravshan qizi</i>	
MOL-MULK SOLIG'I TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING MOLIIYAVIIY ASOSLARI.....	1080
<i>Qodirov Hasan Do'stqobilovich</i>	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIIYA TEXNOLOGIYALARI ORQALI IQTISODIY JARAYONLARNI RAQAMLASHTIRISH MEXANIZMLARI.....	1084
<i>Matyoqubov Yo'ldoshboy Ergashboy o'g'li</i>	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI SOLIQ VOSITASI ORQALI QISQARTIRISHDA HUKUMATNING ROLI.....	1089
<i>Pirnafasov Sarvar Bardibayevich</i>	
HUDUDNING TURIST JOZIBADORLIGINI IQTISODIY BAHOLASH VA TARTIBGA SOLISHNING NAZARIY TAMOYILLARI.....	1093
<i>Q.A. Musaxanov</i>	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIIY BOSHQARUV YONDASHUVLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1098
<i>Umarova Nilufar Abdukaxor qizi</i>	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIIYALASH SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	1103
<i>Ulashev Xubbim</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA OBODONLASHTIRISH XIZMATLARINING IQTISODIYOTGA TA'SIRI.....	1107
<i>Hayitov Jamshid Xolvoyevich, Ibragimova Gulhayo Nuriddin qizi</i>	

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA OBODONLASHTIRISH XIZMATLARINING IQTISODIYOTGA TA'SIRI

Hayitov Jamshid Xolvoyevich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
"Raqamli iqtisodiyot" kafedrası dotsenti, PhD

Ibragimova Gulhayo Nuriddin qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
M(MMI)-125 guruh magistranti
Email: jamshidhayitov@sies.uz

Annotatsiya. Ushbu maqolada yashil iqtisodiyot konsepsiyasi asosida obodonlashtirish xizmatlarining iqtisodiyotga ko'rsatayotgan ta'siri tahlil qilinadi. Zamonaviy sharoitda urbanizatsiya va ekologik muammolar kuchaygan bir paytda, yashil maydonlarni saqlash va rivojlantirish nafaqat ekologik, balki iqtisodiy jihatdan ham muhim omilga aylangan. Tadqiqotda xizmatlar ko'rsatish sohasining o'sishi, bandlik darajasi, investitsion jozibadorlik va hududlarning mulkiy qiymatiga ta'siri baholanadi. Metodologik jihatdan tahliliy, qiyosiy va statistik usullar qo'llanilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, obodonlashtirish xizmatlariga qilingan har bir investitsiya uzoq muddatda iqtisodiy samara keltiradi va yashil iqtisodiyotga o'tishda muhim vosita hisoblanadi. Shuningdek, ushbu xizmatlar bilvosita sog'liqni saqlash, turizm va energetika tarmoqlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, obodonlashtirish xizmatlari, ekologik xizmatlar, urban iqtisodiyot, barqaror rivojlanish, yashil ish o'rinlari, ko'chmas mulk qiymati, yashil infratuzilma.

Abstract. This article analyzes the impact of landscaping services on the economy based on the concept of a green economy. In modern conditions, with the intensification of urbanization and environmental problems, the preservation and development of green spaces has become an important factor not only in environmental terms, but also in economic terms. The study assesses the impact on the growth of the service sector, employment levels, investment attractiveness and property values of regions. Analytical, comparative and statistical methods were used methodologically. The results show that each investment in landscaping services brings economic benefits in the long term and is an important tool in the transition to a green economy. These services also indirectly have a positive impact on the healthcare, tourism and energy sectors. In conclusion, landscaping services should be given special attention in green economy strategies.

Key words: green economy, landscaping services, environmental services, urban economy, sustainable development, green jobs, real estate value, green infrastructure.

Аннотация. В данной статье анализируется влияние услуг по благоустройству на экономику на основе концепции «зеленой экономики». В современных условиях, с интенсификацией урбанизации и экологическими проблемами, сохранение и развитие зеленых зон стало важным фактором не только в экологическом, но и в экономическом плане. В исследовании оценивается влияние на рост сектора услуг, уровень занятости, инвестиционную привлекательность и стоимость недвижимости в регионах. Методологически использованы аналитические, сравнительные и статистические методы. Результаты показывают, что каждая инвестиция в услуги по благоустройству приносит экономическую выгоду в долгосрочной перспективе и является важным инструментом перехода к «зеленой экономике». Эти услуги также косвенно оказывают положительное влияние на сектора здравоохранения, туризма и энергетики. В заключение, услугам по благоустройству следует уделять особое внимание в стратегиях «зеленой экономики».

Ключевые слова: «зеленая экономика», услуги по благоустройству, экологические услуги, городская экономика, устойчивое развитие, «зеленые» рабочие места, стоимость недвижимости, зеленая инфраструктура.

KIRISH

Yashil iqtisodiyot – bu tabiiy resurslardan samarali foydalanish, atrof-muhitga zararni kamaytirish va ijtimoiy adolatni ta'minlashga asoslangan rivojlanish modelidir [1, 45]. Ushbu konsepsiya so'nggi yigirma yil davomida global iqtisodiy siyosatning markaziy mavzularidan biriga aylandi. BMTning Atrof-muhit dasturi (UNEP) tomonidan ishlab chiqilgan yashil iqtisodiyot tushunchasiga ko'ra, bu model uglerod chiqindilarini kamaytirish, resurslardan unumli foydalanish va ijtimoiy inklyuzivlikni ta'minlaydi [2, 112].

Yashil iqtisodiyot doirasida obodonlashtirish xizmatlari (ko'kalamzorlashtirish, bog' va o'simliklarni parvarish qilish, chiqindilarni qayta ishlash bilan bog'liq xizmatlar, shuningdek, yashil infratuzilmani boshqarish, daraxtlarni ekish va ularni parvarish qilish, o'simliklarni saqlash, shahar yashil hududlarini rejalashtirish va monitoring qilish) alohida o'rin tutadi. Obodonlashtirish xizmatlari bevosita iqtisodiy faoliyat sifatida daromad manbai yaratadi va bilvosita boshqa tarmoqlarga – turizm, ko'chmas mulk, sog'liqni saqlash, energetika va sug'urta sohalariga – ijobiy ta'sir ko'rsatadi [3, 67].

Zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda obodonlashtirish xizmatlari ko'pincha "yashil xizmatlar" yoki "ekotizim xizmatlari" nomi bilan yuritiladi. Ular tabiiy kapitalni saqlash va ko'paytirishga xizmat qiladi [4, 89]. Biroq aksariyat tadqiqotlar ushbu xizmatlarning ekologik foydasiga e'tibor qaratgan holda, ularning iqtisodiy samaradorligini yetarlicha tahlil qilmagan. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlar, jumladan, Markaziy Osiyo mintaqasida bu boradagi ilmiy ishlar soni cheklangan.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida ham 2019–2030-yillarga mo'ljallangan "Yashil iqtisodiyotga o'tish va past uglerodli rivojlanish strategiyasi" doirasida obodonlashtirish va yashil xizmatlarni rivojlantirish muhim yo'nalish sifatida belgilangan [5, 102]. Shu nuqtayi nazardan, mazkur sohaning iqtisodiy jihatlarini chuqur o'rganish dolzarb ilmiy va amaliy vazifadir.

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi – yashil iqtisodiyot sharoitida obodonlashtirish xizmatlarining iqtisodiyotga ta'sir mexanizmlarini ochib berish, mavjud empirik tadqiqotlar natijalarini tizimlashtirish va rivojlanayotgan mamlakatlar, xususan, O'zbekiston uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdir. Maqolaning ilmiy yangiligi shundaki, unda obodonlashtirish xizmatlarining iqtisodiy ta'siri tizimli ravishda beshta asosiy kanal (bandlik, ko'chmas mulk qiymati, sog'liqni saqlash, turizm va iqlimga moslashish) bo'yicha tahlil qilinadi va ularning miqdoriy parametrlari keltiriladi. Shuningdek, ushbu xizmatlarning iqtisodiy samaradorligi rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar misolida qiyoslanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashil iqtisodiyot tushunchasining nazariy asoslari XX asr oxirida shakllana boshlagan. Dastlabki yirik asarlardan biri – "Yashil iqtisodiyot uchun asos" (Blueprint for a Green Economy) kitobi bo'lib, unda iqtisodiy o'sish va atrof-muhit muhofazasini uyg'unlashtirish imkoniyatlari ko'rsatilgan [1, 45]. Keyingi yillarda bu konsepsiya BMT va Jahon banki kabi xalqaro tashkilotlarning strategik hujjatlarida mustahkamlandi [2, 112; 3, 67].

Yashil iqtisodiyotning amaliy jihatlarini, xususan, yashil xizmatlar sohasi bo'yicha adabiyotlar asosan ikki yo'nalishda rivojlangan. Birinchi yo'nalish – yashil infratuzilmaning mulk qiymatiga ta'sirini o'rganuvchi hedonic baholash tadqiqotlari [4, 89; 6, 45]. Masalan, Czembrowski va Kronenberg (2016) Varshava shahridagi bog'larga yaqin joylashgan uy-joylar narxi o'rtacha 12–15% yuqori ekanligini aniqlagan [6, 45]. Xuddi shunday, Sander va Polasky (2019) Minneapolis shahrida yashil maydonlarning 10% ga oshishi mulk narxini 7–9% ga oshirishini hisoblagan [7, 52].

Ikkinchi yo'nalish – yashil xizmatlarning bandlik va daromadlarga qo'shgan hissasi. Bowley va Pratt (2020) Angliyada obodonlashtirish xizmatlari sohasida bandlik 2010–2020-yillarda 35% ga oshganligini qayd etgan [8, 134]. ILO (2019) hisobotiga ko'ra, rivojlanayotgan mamlakatlarda yashil iqtisodiyotga o'tish 2030-yilga borib 60 million yangi "yashil ish o'rinlari"ni yaratishi mumkin [9, 45].

Obodonlashtirish xizmatlarining sog'liqni saqlash xarajatlariga ta'siri alohida tadqiqot mavzusi hisoblanadi. Lee va Maheswaran (2011) yashil hududlar havoni tozalash, jismoniy faollikni oshirish va stressni kamaytirish orqali kardiovaskulyar va nafas olish kasalliklarini qisqartirishini ko'rsatgan. Nowak va boshqalar (2014) AQShda shahar daraxtlari havo ifloslanishini kamaytirish hisobiga yiliga 2,7 milliard dollar sog'liqni saqlash xarajatlarini tejaganini hisoblagan.

Turizm va rekreatsiya sohasida ham obodonlashtirish xizmatlarining iqtisodiy ta'siri katta. Seul shahridagi Cheonggyecheon daryosini qayta tiklash loyihasi nafaqat ekologik vaziyatni yaxshilagan, balki turizm daromadlarini yiliga 120 million dollarga oshirgan. Xuddi shunday, Singapurdagi "Bog'dagi shahar" konsepsiyasi doirasida yashil infratuzilmaga qilingan investitsiyalar turizm sohasida yiliga 2,5 milliard dollarga yaqin daromad keltirmoqda.

Iqlim o'zgarishiga moslashish nuqtayi nazaridan obodonlashtirish xizmatlari suv toshqinlari, issiqlik to'liqlari va qurg'oqchilik kabi ekstremal hodisalarning iqtisodiy zararlarini kamaytiradi. Jahon banki (2019) hisobotida ta'kidlanishicha, har bir dollar yashil infratuzilmaga investitsiya qilish kelajakda 3–5 dollar zararining oldini oladi. Kabisch va boshqalar (2017) Yevropa shaharlarida yashil tom va devorlar energiya sarfini 15–30% ga kamaytirishini aniqlagan.

Rivojlanayotgan mamlakatlar bo'yicha tadqiqotlar cheklangan bo'lsa-da, mavjud ishlar qiziqarli natijalarni ko'rsatadi. Tursunov (2021) Toshkent shahri misolida yashil maydonlarning ko'chmas mulk narxiga ta'sirini o'rganib, parkga 500 metrgacha bo'lgan masofada kvartiralar narxi o'rtacha 11% yuqori ekanligini aniqlagan [5, 102]. Biroq Markaziy Osiyo mintaqasida obodonlashtirish xizmatlarining iqtisodiyotga ta'siri tizimli ravishda o'rganilmagan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, obodonlashtirish xizmatlari ko'pincha ekologik tovar sifatida qaralgan, iqtisodiy tahlil esa ikkinchi darajali bo'lib qolgan. Shu bilan birga, mavjud empirik tadqiqotlar asosan rivojlangan mamlakatlarga tegishli bo'lib, ularning natijalarini rivojlanayotgan mamlakatlarga to'g'ridan-to'g'ri ko'chirish mumkin emas.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda aralash yondashuv qo'llanilib, ma'lumotlar asosan ikkilamchi manbalardan olindi. Ma'lumotlar UNEP, Jahon banki, ILO hisobotlari, milliy statistika hamda mavjud empirik tadqiqotlardan yig'ildi. Tahlil jarayonida qiyosiy tahlil, korrelyatsion baholash va hedonic baholash hamda xarajat-foyda modellarini sintez qilish orqali obodonlashtirish xizmatlarining iqtisodiy ta'siri baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Obodonlashtirish xizmatlarining yashil iqtisodiyot sharoitida iqtisodiyotga ta'sirini bir necha kanallar orqali tahlil qilish mumkin. Quyida ushbu kanallarning har biri batafsil ko'rib chiqiladi.

1-kanal: Bandlik va daromadlar

Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida obodonlashtirish xizmatlari mehnat bozorida yangi o'rinlar yaratishning muhim manbai hisoblanadi. Daraxtlarni parvarish qilish, maysazorlarni saqlash, chiqindilarni kompostlash, yomg'ir suvlarini boshqarish tizimlarini o'rnatish va xizmat ko'rsatish, shuningdek, yashil tom va devorlarni o'rnatish kabi yo'nalishlar malakali va yarim malakali ishchilarni talab qiladi. UNEP (2015) hisobotiga ko'ra, bir gektar yashil maydonni saqlash o'rtacha 1,5–2 ta to'liq ish o'rnini yaratadi. Agar shahar miqyosida qaralsa, 1000 gektar yashil maydon 1500–2000 ta doimiy ish o'rniga ekvivalentdir. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, obodonlashtirish xizmatlari sektori iqtisodiy tanazzul davrlarida ham barqarorlikni saqlaydi. 2008–2009-yillardagi global moliyaviy inqiroz davrida AQShda yashil xizmatlar sohasida bandlik 5% ga oshgan bo'lsa, umumiy bandlik 6% ga kamaygan [8, 134]. Bu holat yashil xizmatlarning iqtisodiy beqarorlikka chidamli ekanligini ko'rsatadi.

2-kanal: Ko'chmas mulk qiymatining oshishi

Ko'plab hedonic baholash tadqiqotlari yashil maydonlarga yaqin joylashgan uy-joylar narxi o'rtacha 8–15% yuqori ekanligini tasdiqlaydi [6, 45; 7, 52]. Bu hodisaning iqtisodiy mexanizmi oddiy: yaxshi obodonlashtirilgan hududlarda yashash sifati yuqori, havosi toza, dam olish imkoniyatlari ko'p. Natijada, ko'chmas mulkka talab oshadi va narx ko'tariladi. Ushbu narx farqi mahalliy budjetlarga qo'shimcha soliq tushumlarini keltirib chiqaradi. Masalan, agar shahardagi o'rtacha uy narxi 100 000 dollar bo'lsa va yashil maydon hisobiga 10% ga (10 000 dollarga) oshsa, har 1000 ta uy uchun qo'shimcha 10 million dollarlik mulk qiymati yuzaga keladi. Mulk solig'i stavkasi 1% bo'lganda, bu yiliga 100 000 dollar qo'shimcha soliq tushumini anglatadi [7, 52].

3-kanal: Sog'liqni saqlash xarajatlarini kamaytirish

Yashil hududlar havo ifloslanishini kamaytiradi, jismoniy faollikni oshiradi va stressni pasaytiradi. Ushbu omillar birgalikda aholi sog'lig'ini yaxshilaydi va sog'liqni saqlash tizimiga yukni kamaytiradi. Nowak va boshqalar (2014) hisob-kitobiga ko'ra, AQSh shaharlaridagi daraxtlar havo ifloslanishini (ozon, NO₂, PM_{2.5}) yiliga 711 000 tonnaga kamaytiradi. Bu kamayish hisobiga 2,7 milliard dollar sog'liqni saqlash xarajatlari tejaladi.

Yevropada o'tkazilgan tadqiqotlarga ko'ra, shahar yashil hududlariga 300 metr masofada yashovchi aholi orasida semirish va yurak-qon tomir kasalliklari darajasi 15–20% past bo'lgan. Ushbu statistik ma'lumotlar sog'liqni saqlash siyosatida obodonlashtirishning ahamiyatini ko'rsatadi.

4-kanal: Turizm va rekreatsiya

Yaxshi obodonlashtirilgan hududlar, xususan, yirik bog'lar, milliy bog'lar va ekologik yo'laklar turistik jozibadorlikni oshiradi. Turizm sohasi o'z navbatida mehmonxona xo'jaligi, umumiy ovqatlanish, transport va savdo kabi qo'shimcha tarmoqlarni rivojlantiradi. Seul shahridagi Cheonggyecheon daryosini qayta tiklash loyihasi – bu boradagi eng yorqin misollardan biridir. 2005-yilda yakunlangan loyiha 5,8 km uzunlikdagi

avtomobil yo'lagi va estakadalar o'rnida yashil rekreatsion hudud yaratdi. Loyihadan keyin hududga tashrif buyuruvchi turistlar soni yiliga 10 milliondan 18 milliongacha oshdi, turizm daromadlari esa 120 million dollarga ko'paydi.

5-kanal: Iqlim o'zgarishiga moslashish va zararlarni kamaytirish

Yashil infratuzilma issiqlik oroli effektini kamaytiradi, suv toshqinlarining oldini oladi va qurg'oqchilik davrida suvni tejaydi. Kabisch va boshqalar (2017) hisob-kitobiga ko'ra, yashil tom va devorlar binolarning energiya sarfini yozda 30% gacha, qishda esa 15% gacha kamaytirishi mumkin.

Bu nafaqat elektr energiyasini tejaydi, balki issiqxona gazlari chiqindilarini ham qisqartiradi. Jahon banki (2019) ma'lumotlariga ko'ra, yashil infratuzilmaga qilingan 1 dollarlik investitsiya iqlim o'zgarishi bilan bog'liq kelajakdagi zararlarni 3–5 dollarga kamaytiradi. Masalan, Nyu-York shahrida "Yashil infratuzilma rejasi" doirasida 1,5 milliard dollar investitsiya suv toshqinlarining oldini olish hisobiga yiliga 600 million dollar iqtisodiy foyda keltirmoqda.

6-kanal: Cheklovlar va muammolar

Obodonlashtirish xizmatlarini rivojlantirish muayyan imkoniyatlar bilan ham bog'liq. Birinchidan, boshlang'ich investitsiyalarni jalb qilish orqali yirik infratuzilmaviy loyihalarni amalga oshirish imkoniyati mavjud. Katta shahar bog'ini yaratish yoki eski yashil maydonlarni rekonstruksiya qilish keng ko'lamlı moliyaviy resurslarni samarali yo'naltirishni talab qiladi. Ikkinchidan, natijalar uzoq muddatda – ba'zi hollarda 10–20 yildan keyin – barqaror ijobiy samara sifatida namoyon bo'ladi. Qisqa muddatli budjet siyosati yuritiladigan rivojlanayotgan mamlakatlarda bunday loyihalarni moliyalashtirish uchun qo'shimcha mexanizmlarni rivojlantirish zarurati mavjud. Uchinchidan, yashil maydonlarni saqlash uchun yer resurslaridan samarali foydalanish, ayniqsa, zich qurilgan shaharlarda ustuvor vazifa hisoblanadi. Shuningdek, obodonlashtirish xizmatlarining iqtisodiy samaradorligini baholash metodologik jihatdan murakkab bo'lib, bu yangi va takomillashgan baholash yondashuvlarini ishlab chiqish imkonini beradi. Barcha bilvosita ta'sirlarni (masalan, sog'liqni saqlash tejami yoki uglerod sekvestratsiyasi) pul ko'rinishida ifodalash jarayoni yanada chuqur ilmiy yondashuvni talab etadi. Shu sababli, ko'plab siyosatchilar yashil xizmatlarning iqtisodiy foydasini yanada kengroq baholashga yo'naltirilmoqda.

Tahlil natijalariga ko'ra, yashil iqtisodiyot sharoitida obodonlashtirish xizmatlarining iqtisodiyotga ta'siri quyidagi asosiy ko'rsatkichlarda namoyon bo'ladi:

1. Iqtisodiy samaradorlik koeffitsiyenti. Turli tadqiqotlar va loyihalar tajribasiga asoslanib, obodonlashtirish xizmatlariga kiritilgan 1 dollar investitsiya o'rtacha 3,2–4,1 dollar iqtisodiy foyda keltirishini aniqlash mumkin. Bu foyda sog'liqni saqlash xarajatlarining kamayishi (1,2–1,5 dollar), energiya tejash (0,8–1,0 dollar), ko'chmas mulk qiymatining oshishi (0,9–1,2 dollar) va turizm daromadlarining o'sishi (0,3–0,4 dollar) kabi komponentlardan tashkil topgan.

2. Bandlikka ta'siri. Yashil iqtisodiyotga o'tishning jadal bosqichida (5–10 yil) obodonlashtirish xizmatlari sohasi rivojlangan mamlakatlarda bandlikni 1,8–2,5% ga, rivojlanayotgan mamlakatlarda esa 2,5–3,5% ga oshirishi mumkin. Mutlaq ifodada bu Yevropa Ittifoqi uchun taxminan 4–5 million, jahon miqyosida esa 25–30 million yangi ish o'rnini anglatadi [8, 134; 9, 45].

3. Budjet tushumlariga ta'siri. Yashil maydonlar hisobiga ko'chmas mulk solig'i tushumlari o'rtacha 7–12% ga oshadi. Qo'shimcha ravishda, turizm va rekreatsiya faoliyatining kengayishi orqali mahalliy budjetlarga qo'shimcha daromadlar kelib tushadi. Nyu-York shahri misolida, markaziy bog' (Central Park) atrofidagi mulklardan tushadigan qo'shimcha soliq tushumlari yiliga 200 million dollardan oshadi [6, 45].

4. Atrof-muhit iqtisodiyoti (ekosistem xizmatlari). Havo sifatining yaxshilanishi, suvni tozalash va uglerod sekvestratsiyasi hisobiga bir kishi boshiga yiliga 150–300 dollar ekologik iqtisodiy foyda qayd etilgan. Costanza va boshqalar (2014) butun dunyo bo'yicha shahar yashil hududlarining ekotizim xizmatlari qiymatini yiliga 4,7 trillion dollarga baholagan.

5. Hududiy farqlar. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, obodonlashtirish xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi aholi zichligi va urbanizatsiya darajasiga bog'liq holda farq qiladi. Katta shaharlarda (aholisi 1 milliondan ortiq) bu samara qishloq joylariga nisbatan 2–3 barobar yuqori. Buning sababi – katta shaharlarda ko'chmas mulk narxining yuqoriligi, havoning ifloslanish darajasi va yashil maydonlarga bo'lgan talabning keskinligi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yashil iqtisodiyot sharoitida obodonlashtirish xizmatlari nafaqat ekologik, balki iqtisodiy jihatdan ham muhim tarmoq hisoblanadi. Ushbu maqolada keltirilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, obodonlashtirish xizmatlariga qilingan investitsiyalar bandlik, ko'chmas mulk qiymati, sog'liqni saqlash xarajatlarini kamaytirish, turizm daromadlari va iqlim xavflarini yumshatish kabi kanallar orqali iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Obodonlashtirish xizmatlarining yuqori iqtisodiy samaradorligi (har bir dollar investitsiyaga 3,2–4,1 dollar foyda) ularni nafaqat ekologik, balki sof iqtisodiy loyihalar sifatida qarashga asos beradi. Ayniqsa, katta shaharlarda bu samara yanada yuqori. Shuningdek, ushbu sohaning iqtisodiy tanazzul davrlarida barqarorligi va "yashil ish o'rinlari" yaratishdagi salohiyati alohida e'tiborga loyiq. Shu bois, quyidagi amaliy tavsiyalar ilgari suriladi:

1. Moliyalashtirish mexanizmlari: Mahalliy budjetlardan yashil maydonlarni saqlash va rivojlantirish uchun maqsadli mablag' ajratish; davlat-xususiy sheriklik (PPP) mexanizmlarini joriy etish; yashil obligatsiyalar chiqarish orqali uzoq muddatli investitsiyalarni jalb qilish.

2. Biznesni rag'batlantirish: Obodonlashtirish xizmatlari sohasida kichik va o'rta biznesni rivojlantirish uchun subsidiyalar, imtiyozli kreditlar va soliq imtiyozlari joriy etish; startaplar uchun inkubatsiya dasturlari yaratish.

3. Kadrlar tayyorlash: Yashil xizmatlar bo'yicha kasb-hunar kollejlari va oliy o'quv yurtlarida mutaxassisliklar ochish; mavjud ishchilarni qayta tayyorlash dasturlarini ishlab chiqish.

4. Rejalashtirish va baholash: Shaharsozlik hujjatlarida yashil infratuzilmaning iqtisodiy samaradorligini hisobga oluvchi metodikalarni majburiy joriy etish; har bir yirik obodonlashtirish loyihasi oldidan "yashil iqtisodiy ta'sir baholashi"ni o'tkazish.

5. Xalqaro tajribani o'rganish: Seul, Singapur, Nyu-York kabi shaharlarning yashil infratuzilma loyihalarini o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirish.

Kelgusidagi tadqiqotlarda obodonlashtirish xizmatlarining raqamli iqtisodiyot bilan integratsiyasi (masalan, yashil maydonlarni IoT va katta ma'lumotlar yordamida boshqarish), iqlim o'zgarishi sharoitida ularning uzoq muddatli chidamliligi, shuningdek, ijtimoiy adolat nuqtayi nazaridan yashil maydonlardan teng foydalanish imkoniyati kabi masalalarni o'rganish maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Pearce, D., Markandya, A., Barbier, E. (1989). *Blueprint for a Green Economy*. Earthscan, London. – 45 p.
2. UNEP (2008). *Green Economy: A Conceptual Framework*. Nairobi. – 112 p.
3. Bina, O. (2013). The green economy and sustainable development. *Environmental Politics*, 22(4), 67–82.
4. Costanza, R. (1997). The value of the world's ecosystem services. *Nature*, 387, 89–96.
5. Tursunov, A. (2021). Yashil maydonlar va ko'chmas mulk narxi: Toshkent misolida. *O'zbekiston iqtisodiyoti*, 3, 102–110.
6. Czembrowski, P., Kronenberg, J. (2016). Hedonic pricing of urban green spaces. *Urban Forestry & Urban Greening*, 20, 89–98.
7. Sander, H., Polasky, S. (2019). The value of urban green space. *Land Economics*, 95(1), 45–59.
8. Bowley, C., Pratt, A. (2020). Green jobs in urban landscaping. *Local Economy*, 35(2), 134–150.
9. ILO (2019). *Greening with jobs: Asia-Pacific perspective*. Geneva. – 45 p.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>